

za prav k pogoriščam; vendar hočemo tukaj, ker ta merčes na njivah neizrečeno veliko škode prizadene, nekoliko od njega omeniti. Znano je, kako težko se škodljiva žival s polja spravi, kjer se je enkrat po dolgem in širokem vgnjezdila. Edina pomoč zoper to nadlogo je, če se njiva večkrat preorje ali prekoplje. Če se zapazi, da so se škodljivi merčesi tu in tam na polji vgnjezdili, in cele lehe do golega pokončali, se morajo zavoljo pokončanja in pomanjšanja merčesov prekopati, ali kar je še bolje preorati. Če se červ še pred oranjem njive na dan spravi in preorana njiva zlasti v veliki vročini, le en dan v prahi pustí, poginejo červi, ker niso svitlobe in sonca vajeni, kar hitro. Vran in krokarjev ne gre v takih krajih preganjati, katerih se škodljivi merčesi derže; o rali jih veliko poberejo, da tudi miši omenjeni tiči radi lové, nam ni treba praviti. Pa tudi kert se ne sme preganjati in moriti, ker je pravi prijatelj kmetijstva.

Še od več drugih vzrokov se pogorišča na polji napravijo, postavimo, če se preveč na debelo pepéla na kak kraj nasuje, posebno premogovega; to se pa največkrat le po nemarnosti napravi, tedaj se tudi lahko odpravi, ako se nemarnost opusti.

Po „Česk. gosp. listu“.

Kako mokro zidovje suho narediti?

To se tako-le doseže: Mokremu zidu ali saj tistemu kraju zida, ki je moker, se najpoprej do kamna omet ali frajh odpravi in zidovje s kako terdo metlo dobro odergne. Potem se napravi zamaza tako-le: Vzame se tedaj vedro katrana (Theer) in se dene v primeren kotel, da se počasi kuha, najbolje je pod milim nebom na polji; med kuho se mu primeša 4 funte svinske masti, potem se od 4 dobro žganih in stolčenih zidarskih ceglov moka v kotel strese in tako dolgo meša, da se ceglina moka med katran do dobrega pomeša. Pod kotlom se pa ne sme bolj kuriti kakor le toliko, da se omenjena mešanica vroča obderži, kakoršna se mora tudi po zidu ometati. Za to delo se potrebuje 2 zidarja, več plošnjatih od znotraj pocinjenih lončenih, z ročniki previdnih korcov in pa primerna zaloga suhega svišca (potočnega peska). S korci se zajema vroča zmes in se zidarju prinaša, ki s kelo zid povsod prav pridno ometuje; toda zidar ne sme pipic prižigati, ampak mora urno ravnati, da se mu omet ne sterdi, sicer se zida ne prime.

Za tem zidarjem stoji drug, kateri na omet, preden se shladí, s kelo berž z vso močjo svišce ometuje, da se dobro prime. Tako se mora od konca do kraja hitro delati. Malavarji ne smejo zidarjev pri delu zadrževati, dokler ni s katranom prevlečeni zid tudi s peskom ometan, in da nič zidú ne ostane, ki bi ne bil s katranom ali svišcom ometan, ker skoz take kraje, ki niso s katranom ometani, poprejšna mokrota zopet udari, in ondi, kjer katran ni bil s svišcom ometan, ne derži frajha.

Kadar se je vés omet popolnoma ohladil, se more zid čedno sfrajhati, in ko je tudi to suho, ne bo mokrota nikdar več skoz zid udarila.

Tega sem se sam popolnoma prepričal, na zidu nekega konjskega hleva in neke kolnice, ki od treh strani do kapa o zemlji stojé, ktere pa sem na to vižo do dobrega posušil. Za 10 kvadrat-sežnjev zidú se potrebuje blizo cent katrana in pa gori povedana mera svinske masti in cegelnate moke. Po tem si more vsak gospodar priporočeno omet napraviti brez velikih stroškov.

„Allg. Land- u. Forstw. Ztg.“

Gospodarska novica.

(Posebno dobre jermene in gože za cepce) izdeljuje ljubljanski jermenarski mojster Ludovik Kneé, ki ima v Slonovih ulicah v frančiškanskih štacunah Nr. 8 u 9 svojo zalogo; on pravi, da so ti jermeni in gože po

novi iznajdbi napravljeni, da delj časa terpé, se ne vlečejo, tako hitro ne strohnijo, pa se jih tudi podgane in miši ne lotijo, ker so namazani z neko mastjo, ki je tej živali strupena. — Mi nismo poskusili teh jermenov; naj jih poskusijo drugi in nam povedó svoje skušnje.

Zdravniška skušnja.

(Zoper poletno kolero, to je, če človeka driska z bluvanjem napade), je beljak že večkrat prav hitro, v poli ure, pomagal; verh tega je ta pijača tudi kaj prijetna. Napravi se pa tako-le: V maslico prav merzle vode se raztopí toliko cukra, da je voda sladka; v to sladko vodo se dene beljak in s šibico tépe, da se peni voda kakor sneg. (Kuharce tepejo tako beljak za marsiktere močnate jedila). Ta prijetna pijača se potem malo po malem pije.

Od slovenskih pesem kaj.

Učeni možje sledé po zgodovinah našega slovenskega zaroda notri v čase trojanske vojske in še dalje. Trojanska vojska se je po prerajbi Karola Sigonia nehala 1181 let pred Kristusovim rojstvom, terpela je pa 10 let. Slovenci so bili vitezi, z viteštvom je pa petje združeno. Od tod je soditi, da so Slovenci že ob časih trojanske vojske pesme imeli; pa nobenega ni bilo, ki bi bil te pesme zbiral, olikal in potomcom izročil, kakor od Homerja pravijo, da je okrog potoval, pesme in druge take povesti zbiral in med svoje dela poprešne raztresene gregovske pesmi sprejemal, jih morebiti nekoliko olikal, ter pozabljivosti otel.

Imenitni latinski pesnik Ovidi Nason, kateri je 17. leto po Kristusovem rojstvu v današnjem Banatu v mestu Tomis ali dan današnjem Temešvaru živel, je kakor sam piše (glej „Ex Ponto“ Lib. 4, Ep. 13 v 18—22) po getiški, to je, po naše pesmi pisal in prepeval, pa nesreča je požerla njegove spiske. Kar je on pisal, si je misliti, da je pisal po tisti pesmiški meri, po kateri so njegove latinske žalostinke pisane ob črnem morji. V meri in okusu bi se mi iz Ovidijevih getiških pesem nič ne mogli posebnega učiti, kar se slovenskega pesništva tiče; on je pisal po svojem žlahnem latinskem okusu, ali vendar iz družih strani je velika škoda za nje!

Pesmi, ktere mi iz pomanjkanja še starejih stare imenujemo, so večidel brez soglasov nemerjene; njih napevi so li po zategleji (Accent). Naj je v njih govorjenje od junaštva ali od svetih reči: vse je po pevsko olišpano s primerami, s tem da se nežive stvari z lastnostmi živih predstavljajo itd.

To je njih duh, to je mogel duh še starjih pesem biti. Če je kaka pesem merjena, če so v nji soglasi, je znamenje, da je poznejšega dela ali poprave, da ni prav stara imenovati. Nemce je lepoglasni jek (Echo) v gričih, planinah in gojzdi učil soglas, in ta nauk so tudi Francozi sprejeli. Le-ta nauk je Nemcom dobro došel, ker je njih nemščina za petje dosti neukretna. Francozom je soglas še k večji sreči, ker je njih beseda skoraj iz zgolj enako dolgih zlogov, da jih pri svojih pesmih le štejejo brez posebnega ozira na dolgost. Ker se soglas pesmim lepo podá, so ga tudi drugi narodi kakor tudi naši Slovenci v pesmi sprejeli in h drugim lepotam še to pridjali.

Iz dozdej rečenega lahko vidimo, da se v slovenskih pesmih soglasa lahko poslužimo ali pa ne, to je bolj poljubno; li okus novih časov je li bolj soglasov navajen. Misli (Ideen) pa morajo pesniške biti; to se je vselej od pevcov vseh narodov terjalo. Prijetno govorjenje se ne sme pogrešati.

To vsi spoznamo.

Kaj je pa od merjenja misliti? Jaz mislim, da je potrebno. To so vsi omikani ljudje nekdanjega sveta spoznali in še dan današnji vsi omikani spoznajo. Da naši

nekdanji pevci niso natanko pesem merili, je bilo to ker niso vsake besede proti pregledovali, koliko ima dolgih ali kratkih zlogov, to je, posebna umetnost, oni so sploh verstico poskusili: ali se bo dala zapeti po odločenem odpevu, če se kaka beseda skrajša ali čez navado zategne. Pa ker so nekdanj časa le s peščenimi urami merili, in ga ljudje še merijo, zatega voljo ne bodo pri nas urarji nehali, tudi ur ne bomo za to prodajali, da bi si tako revne, po starem merilu napravljene ure oмиšljevali. Ravno tako solnčnih ur ne bomo zaverгли, če se jim tudi vsak dan solnce ne smeja, in ne oznanjujejo z lepim glasom, koliko je ura.

Kar nekdanj niso po znanji pesem merili, so se jim v petji same merile, in tako je marsiktera še dosti prav enako zmerjena postala.

Da je več mer pesme meriti, je učenim pevcom znano. Po kateri je ktera meriti, okus in šole učé.

Prav zmerjene pesmi so ložje za petje, imajo tudi to dobro, da sosedom glasovo mero kažejo, kako besede zatejemo ali nagljeje izgovarjamo.

To pa menim, da bi ne bilo prav, da bi mi, na priliko, Francozom enako v pesmih zloge šteli, da bi jih le po kakih 6, 8 ali 12 v eni verstici bilo. Naš jezik je neušé-neji kot francozki, kar se tiče dolgoti ali kratkosti zlogov. Prav nam jo je povedal tisti pevec, ki je djal:

Naj pesem umetna
Naj merjena bo;
Nikdar ni prijetna
Ak žali uho.

Kak izdelek, ki se mu pesem pravi, utegne lepo po pesniško zmerjen biti, tudi se utegnejo glasovi na koncu verstic ujemati, pa vendar ni pesem (Gedicht). Nasproti pa je po vsi pravici kak izdelek vreden imena pesmi, čeravno se verstice ne lovijo, ali če tudi povsod natanko premerjene niso. Obleka sama ne stori vsega.

Kratkočasno berilo.

Atala.

Spisal Chateaubriand. Poslovenil po originalu Mih. Verne.

(Koniec.)

S k l e p.

Te prigodbe je Šaktas, Utalisov sin, rojeni Natsez, pripovedoval Renatu Evropejcu. Očetje so jih pripovedovali svojim otrokom, in jez, popotnik v daljnih krajih, pripovedujem zvesto, kar sem od Indijanov zvedil. V ti pripovedi vidim sliko ljudstva lovcev in ljudstva poljedelcev, vero, prvo postavodajavko ljudi, nevarnost nevednosti in prenapetosti v veri, ki ste razsvetljenju, ljubezni in pravemu duhu evangelja nasproti — boje strasti in kreposti v priprostem sercu, poslednjič zmago kristjanstva čez najsilovitiši čutiljeji in najgrozovitiši strah — čez ljubezen in smert.

Ko mi je nek Siminolec to zgodbo pripovedoval, se mi je silo podučna in lepa zdela, ker je zapletal va-njo cvetje puščave, prijetnost kočé in priprostost tuje, ki mi je ni bilo mogoče ohraniti. Pa še nekaj sem želel zvediti. — Poprašujem, kam je očé Aubry prešel, pa nihče mi ne vé povedati. Nikdar bi ne bil zvedil, ako bi mi ne bila previdnost, ki vse vodi in vlada, razodela, kar sem iskal. To se je pa tako-le zgodilo:

Obhodil sem bil Mešasebove brege, ki so nekdanj južna meja Novo-Francozkega bili, in želel sem viditi proti severju tudi drugi naravni čudež te deržave, niagarski slap. Prišel sem bil že prav blizu tega slapa v starodavni okrajni Agononsioncev, kar zagledam nekega jutra, ko ravno čez planjavo grém, neko žensko z mrtvim otrokom na kolenih. Tiho se približam mladi materi in jo slišim reči:

„Ako bi bil pri nas ostal, otrok dragi, kako prijetno bi bila tvoja roka lok napenjala! Tvoja roka bi bila togotnega medveda krotila, in tvoje stopnje bi se bile merile v teku verh hriba s serno. Bela popelica skalovja! Še tako mlada

si se morala preseliti v deželo duš! Kako boš tam živela? Očeta tvojega ni tam, da bi te redil z lovom svojim. Mraz ti bo, in noben duh ti ne bo podal koč, ogerniti se. Oh! treba je, da se za teboj podvizam, pesme ti peti in ti persi podajati“.

In mlada mati poje s trepečim glasom, ziblje otroka na kolenih, mu navlažuje ustnice z mlekom, in trati smerti vse skerbi, ki se življenju dajajo.

Ta žena je hotla po šegi indijanski posušiti truplice sina svojega na drevesnih vejah, da bi ga pozneje v grobe dedov svojih prenesla. Zato sleče novorojenega, diha nekoliko hipov v njegove usta, ter pravi: „Duša sina mojega, blaga dušica, očé tvoj te je stvaril nekdanj s poljubljejem na mojih ustnicah: oh, ustnice moje pa nimajo moči, te spet oživiti!“ Na to objame te merzle ostanjke, ki bi bili pri ognji maternega serca spet oživeli, ko bi si ne bil Bog diha, ki življenje daje, prihranil.

Sedaj ostane in zbera z očmi drevo, na kterege veje bi mogla svojega otroka djati. Zbere si nek javor z rudečim cvetjem, okinčan z venci nekakošne grahorke, ki se ji apios pravi, in ki silo prijeten duh puhti. Z eno roko pripogne spodnje veje, z drugo položi truplice na-nje. Na to spusti vejo, ki se spet v svojo naravno lego vzdigne in plen nedolžnosti med dišeče perje seboj vzame. O, ta indijanska šega je pač ganljiva! Vidi se vas na vaših razdjanih poljih, krasni spomeniki Krasov in Cezarov, pa ljubši so mi zračni grobi dijakov, njih Mausoleji iz cvetlic in zelenjave, ki jih bčela slajša in zahodnji veterc ziblje, in v kterih slavček gnjezdi in s tužnim soglasjem prepeva. Če je smerten plen truplo mladega dekleta, ki ga je ljubčikova roka na drevo smerti djala; če so ostanjki dragega otroka, ki jih je mati v prebivališče malih ptičev postavila, je ganutje še večje. — Približam se mladi ženi, ki pod javorom zdihuje, ji položim roke na glavo, in zaženem trikrat krik tuge. Na to vzamem kakor ona, brez jo nagovoriti, vejo v roke, in odganjem merčese, ki okrog otrokovega trupla brenčé; pa se varujem, da bližnjega goloba ne splašim. Indijanka mu pravi: „Golobček, če nisi duša sina mojega, ki je odletela, si brez dvoma mati, ki nekaj išče, da bi gnjezdo napravila. Vzemí teh las, ki jih ne bom več z vodo kininih korenin umivala; vzemi si jih, svojim mladim posteljo napraviti. Veliki duh naj ti jih ohrani!“

Radosti joče mati, ko priljudnost ptujca vidi. V tem se približa nek mlad mož, ter pravi: Celutina hči, vzemi spet najinega otroka, dalje ne moremo tu stanovati, in že o prvem soncu bomo dalje odrinili“. Na to mu rečem: „Brat, vošim ti sinje nebo, obilo sern, plajšč iz brebrovih koč in upanje. Ti nisi tedaj iz te puščave?“ — Nak, odgovori mladi mož, prognanci smo in domovine si iščemo“. Ko to reče, začne cvetlicam glave sekati. Iz tega vidim, da so solze na dnu te prigodbe, ter molčim. Žena vzame svojega sina iz vej drevesa in ga dá možu nositi. Sedaj jima rečem: „Al mi dovolita nocoj vajin ogenj zanetiti?“ „Nimava kočé“, odgovori vojak, „pojdi z nama, če hočeš, naše stanišče je na bregu slapa“. — „Prav rad grem“, odgovorim, in precej odrinemo vkup.

Kmalo pridemo na breg vodopada, ki se že od deleč z grozovitim šumom naznanja. Vodopad je reke Niagare, ki iz erieskega jezera izhaja in v ontarioško jezero derví. Njegova navpična visokost je sto štiri in štirideset čevljev. Od erieskega jezera do slapa teče reka naglo navzdol, in pri padu je bolj morju, kterege toki v odperito žrelo vodnega brezna dervé, ko reki podobna. Slap se deli v dva razdela in se vije v podobi konjske podkovi. Med slapoma sterlí nek spodjeden otok, ki z vsem svojim drevjem nad mešanico valov visi. Obilost vode, ki na južni strani pada, se kroži kakor velik valjar, in se razvija kakor snežna preproga, in blešči v sončnih žarkih v sakoverstnih barvah. Una pa, ki na izhodnji strani pada, se pogreznuje v gro-